

Z mednarodnim sodelovanjem do medkulturne kompetentnosti

Tokratni Novičnik namenjamo vsem, ki se pri izvajanju pedagoške dejavnosti, bodisi v svojih razredih in predavalnicah bodisi na strokovnih spolnjevanjih ali projektnih izmenjavah v tujini, srečujete z medkulturnimi izzivi. Poleg samega znanja, ki je predmet poučevanja, posamezniki (tako pedagoški kader kot učeči se posamezniki) vedno bolj potrebujejo tudi veščine, s katerimi premostijo medsebojne, dostikrat kulturno pogojene razlike. Medkulturno izobraževanje mora postati osnovni element vsakega posameznika, če si želimo Evropo in svet, ki bo odprt za etnične, verske, jezikovne in kulturne razlike. Za kakršen koli medkulturni dialog, brez katerega v nenehno spreminjajoči se družbi ne gre, so ključne medkulturne kompetence, ki pa se ne razvijajo same od sebe, temveč moramo njihov razvoj spodbujati skozi celoten vzgojno-izobraževalni proces.

Na področju mednarodnega sodelovanja, za katerega skrbimo prek izvajanja številnih programov in projektov, to lahko dosežemo tudi z internacionalizacijo izobraževalnih organizacij. Z vpletanjem mednarodne dimenzije v učno okolje na različne načine učeči se (in ne nazadnje tudi tisti, ki poučuje) pridobi še kako pomembne medkulturne vsebine in kompetence, ki mu omogočajo lažje življenje, izobraževanje ali delo v kulturno raznolikem okolju.

Na CMEPIUS-u pojem medkulturne kompetentnosti (*intercultural competence, tudi international competence*) razumemo kot zmožnost posameznika za uspešno delovanje v medkulturnem, mednarodnem in globalnem okolju doma in/ali v tujini. Te zmožnosti predstavljajo kombinacijo spretnosti, povezanih s posameznikovo sposobnostjo razumevanja, povezovanja in delovanja na osnovi znanj o različnih kulturah, ter zmožnost uspešnega vzpostavljanja, ohranjanja in razvijanja odnosov z ljudmi različnih

kultur. Posameznikova sposobnost oblikovanja znanj, spretnosti in odnosov se kaže v vidno učinkovitem in primernem vedenju, delovanju in komuniciranju v danih medkulturnih interakcijah.

Ena izmed odličnih in obenem dostopnih priložnosti za razvijanje medkulturnih kompetenc so zagotovo evropski programi na področju izobraževanja in usposabljanja, še posebno takrat, ko se tega zavedamo že ob vstopu v mednarodno sodelovanje. S tem zavedanjem in obenem z željo, da medkulturnost ni stranski produkt projekta, temveč eden izmed njegovih temeljnih sestavnih delov, ciljev že od same zasnove, smo na CMEPIUS-u pripravili številne delavnice in seminarje na temo medkulturnosti in internacionalizacije. Z njimi želimo omogočiti podporo izobraževalnim organizacijam (začenši z vrtci pa vse do visokošolskih institucij in organizacij za izobraževanje odraslih) pri njihovih mednarodnih aktivnostih in razumevanju različnih medkulturnih situacij, ki jim bodo ob tem stopile na pot.

V tej številki Novičnika smo tako po posameznih področjih izobraževanja povzeli številne aktivnosti, ki jih razvijamo in organiziramo za različne ciljne skupine in na ta način ozaveščamo glede pomena medkulturnih kompetenc, pridobljenih pri mednarodnem sodelovanju. V letošnjem letu, ko program Erasmus praznuje 30 let, smo k sodelovanju povabili tudi našo ambasadorico programa Erasmus+, novinarko Karmen W. Švegl, ki večkulturnost živi že skoraj dvajset let. Njen prispevek nas je navdušil in navdahnil in verjamemo, da tudi vas ne bo pustil ravnodušnih. Prepričani smo, da prav vsak posameznik, še posebej pa tisti, ki je odgovoren za izobraževanje, lahko prispeva k bolj odprti družbi.

Če od ljudi terjamo toleranco, je pomembno, da smo tudi sami tolerantni

---

Karmen W. Švegl,
dopisnica RTV Slovenija

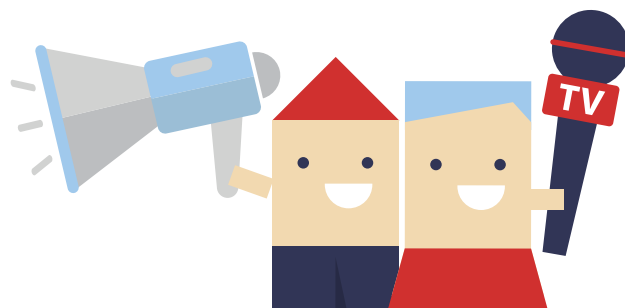

Tujina resda ni nikoli domovina, a nam lahko zleze pod kožo. Nas navdihuje in hkrati opominja, od kod prihajamo, kdo smo in zakaj smo.

Sedemnajst let bo, odkar živim v tujini, z nekajmesečnimi presledki, ko sem lahko znova – in to z velikim veseljem – preizkusila življenje v Sloveniji. Vsakič je bilo drugače, vedno se je kaj spremenilo, verjamem, da na bolje. Slovenija se je znašla sredi globalnega sveta, kar za homogeno družbo, kamor je le redko kdaj vdrla senca druge kulture, morda tudi vere, ni bilo enostavno.

Še posebej težko je bilo pred dvema letoma, ko se je naša država znašla v središču tako imenovane balkanske begunske poti. Reke ljudi, kdo ve iz katerih koncev in krajev, o katerih večina Slovencev ne ve prav veliko, so drle čez meje, kot da bi nenadoma popustil jez in bi se voda razlila po poljih in travnikih. Begunci iz Sirije, Iraka, Afganistana, Pakistana, Irana, Eritreje in še mnogih drugih držav so se prebijali proti Nemčiji, za katero so poudarjali, da je prava Evropa. Slovenije večinoma niso poznali, o njej niso imeli izoblikovanega mnenja. Bili smo celo nekoliko užaljeni, ko so govorili, da je

država revna ali vsaj ne dovolj bogata. Vedeli so le, da si želijo na zahod, proti severu, saj so slišali, da je tam življenje dobro. In tudi Slovenci o teh ljudeh tudi niso veliko vedeli, morda le to, da bežijo pred vojno, da so muslimani, da so drugačni od nas. Ponekod so ljudje protestirali proti begunskim centrom, drugod so starši ugovarjali namestitvi begunskih otrok v naše šole, med naše otroke. Zakaj? Ker so ti ljudje brezsrčni, ker ne razumejo stiske sočloveka? Zagotovo ne. Spomnim se natakarice, ki je rekla: »Poglejte, mi smo majhna vas, vsi se poznamo, ljudje se ne počutijo dobro ob toliko tujcih.« In traktorista, ki je rekel: »Jaz se držim bolj svoje kmetije, v bližnji kraj že grem, po škropivo, drugače sem pa bolj doma. Mi bomo težko tu shajali s tako drugačnimi ljudmi, oni pa z nami.« In podobnih izjav je bilo slišati še celo vrsto, od juga pa do vzhoda države, kjer je meje prečkalo največ beguncev. Verjetno ni naključje, da so prav to kraji, kamor tujci, razen evropskih turistov, le redko

zaidejo. Domačini, razen tistih, ki so s trebuhom za kruhom odšli v Nemčijo in druge države, pa tudi ne potujejo veliko v kakšne odročne, eksotične kraje. Prihod tujcev, ki so to bili dejansko v najbolj dobesednem pomenu besede, je ljudi prestrašil. Vsi se malo bojimo drugačnosti, ki je ne razumemo in bi potencialno lahko bila nevarna. In vsi radi ostajamo v svetu, ki ga poznamo, ki nam je domač. To pa ni nujno vedno samo domovina.

Pred kratkim sem nekje prebrala: »Če ljubite svoje otroke, jih pošljite v svet.« In po tem ključu so tudi moji starši uslišali mojo veliko željo in me v rosni najstniških letih poslali v širni svet. Ni manjkalo dvomov in solza, a sta želja in tudi trma bili močnejši. Dobrih petnajst let sem bila stara, ko sem prvič odšla sama na šolanje v Anglijo. Bila je težka, a obenem izjemna izkušnja. Mlad človek se ne nauči le samostojnosti, jezika, preživetja v velikem mestu, temveč spozna tudi kotel kultur, ki se meša v pravih metropolah. Nauči se tolerance, a hkrati tudi previdnosti. Razumem begunce, ki so se podali v svet, da bi zagotovili boljšo prihodnost sebi in predvsem svojim otrokom. A hkrati razumem tudi mnoge Slovence, ki si želijo obvarovati življenje, kakršnega poznajo in živijo dolga desetletja in so ga bolj ali manj podobno pred njimi živeli njihovi predniki. Oboji imajo prav. Če od ljudi terjamo toleranco, je pomembno, da smo tudi sami tolerantni. Torej, da damo prav tudi ljudem, ki si globalnega, multikulturnega sveta ne želijo pred lastnim pragom.

Nekaj let kasneje, ko sem dopolnila dvajset let, sem znova šla v svet. Bila sem študentka in imela sem privilegij, da sem kot študentka programa Erasmus lahko odšla na študijsko izmenjavo v Nemčijo. Tam sem študirala primerjalno književnost in filozofijo. Poleg tega da sem se odlično naučila jezika, spoznala tamkajšnji način študija, nemške filozofe, od blizu videla kak berlinski geto, sem spoznala tudi svojega bodočega moža. In multikulturnost je postala moje življenje. Zdaj, sedemnajst let kasneje, pogosto govorim stavke, v katerih se mešajo trije jeziki. To ni nekaj, na kar bi bila ponosna. To je realnost sodobnega sveta, hitrega življenja, v katerem govorimo hitreje kot mislimo. In ta način življenja je dokončno vdrl v naš svet. Ograditi se ne moremo niti z bodečo žico niti z dva metra visokim ligustom. Lahko ga sprejmemo, se nanj pripravimo in svoje otroke pošljemo v svet.

V številnih evropskih državah na študijske izmenjave pošiljajo že osnovnošolske otroke, še pogosteje srednješolske, in ti otroci pogosto odrastejo v nadobudne študente, ki se odpravijo tudi na študij v tujino, največkrat prav prek programa Erasmus. Tako spoznajo tuje okolje, se naučijo v njem živeti in delovati. Včasih izkusijo tudi, kako se človek počuti, ko nekdo s prstom kaže nanj, ker je tujec. Potem sami več ne kažejo toliko s prstom na tujce, temnopolte, drugačne. Naučijo se, koliko in kako se dela v drugih državah, kaj se pričakuje od študentov in kaj od mladih, odprejo se svetu in ta svet prinesejo v domovino. In tako plemenitijo našo družbo.

Moja berlinska izkušnja me je naučila predvsem tega, da smo si ljudje tako zelo podobni, velika večina nas stremi k sreči in vsemu, kar nas dela srečne. Bodisi uspeh ali pa ljubezen. Naučila pa me je tudi tega, da je za oboje treba veliko, ogromno narediti in se marsičemu odpovedati. Opogumila me je, da sem sledila svojim sanjam in jih v veliki meri uspela uresničiti.

V zadnjih sedemnajstih letih sem živela v osmih državah, koliko krat sem se selila, ne štejem več, v povprečju vsaki dve leti. Prevečkrat. Zato nikjer nisem uspela zares pognati korenin in tujina tako nikoli ni nadomestila domovine, ni se ji niti približala. Če rečem, da grem domov, je to vedno v Slovenijo. In hecno, za mojega moža, ki je Danec in je vsa ta leta neutrudno potoval z menoj, je, če reče, da gre domov, ta dom prav tako Slovenija. Točneje Piran, majhen vrt, hiša, kjer sva se naučila najti svoj mir. Kjer je morje, kjer se jadra odpirajo vetru in svetu.

Zdaj naju po krajih, kjer se je sicer rodila civilizacija, a se bojim, da jih je zapustila človeškost, spremlja najin sin. Raste ob štirih jezikih, sredi različnih kultur, ki se ne prepletajo le v restavracijah, temveč na vsakem koraku Carigrada, mesta, ki je bilo skozi zgodovino prestolnica treh imperijev. Kjer se je kozmopolitizem morda celo rodil. Zato se ne bojim, da ne bi poznal ali razumel sveta, si pa toliko bolj želim, da bi imel domovino. Da bi imel korenine.

Vsako drevo, da bi dobro uspevalo, zelenelo in rodilo, mora najprej pognati globoke korenine. Sicer ga lahko hitro izruje burja. Preden pošljemo otroke v svet, jim moramo dati družino in domovino. Temelje, na katerih lahko gradijo, gnezdo, iz katerega lahko poletijo. Vedeti morajo, kdo so in od kod so. Šele takrat bodo lahko šli v svet, ga razumeli in postali del globalnega vrtiljaka, ne da bi si pri tem razbili glavo. Ne bodo se bali tujcev, ki so tako ali drugače bili prisiljeni zapustiti svojo domovino.

Ker so padale bombe in švigale krogle, ali pa morda zato, ker jim je suša uničila še zadnji pridelek. Pomagali bodo ljudem, ki jim je usoda spodnesla tla pod nogami.

Obenem bodo razumeli in spoštovali svoje sosede, sodržavljanke, ki jih prišleki plašijo. Znali bodo graditi mostove med prvimi in drugimi, plemenitili bodo družbo. Cenili bodo tujino in ljubili domovino.

Z mednarodnimi projekti do izkustvenega učenja in medkulturnih kompetenc

dr. Alenka Flander,
direktrica CMEPIUS-a

Dandanes so medkulturno zavedanje in medkulturne kompetence pomembnejši kot kdaj koli prej, saj nam pomagajo naslavljeni in odpravljati osnovne vzroke za nekatera pereča vprašanja in vsakodnevne pojave v družbi v obliki nerazumevanja med kulturami, družbami, etničnimi skupinami in drugimi, ki se kažejo kot diskriminacija, rasizem, sovražni govor itd.

Glede na dramatične spremembe v današnjem svetu medkulturnega izobraževanja ni več mogoče obravnavati zgolj kot dodatka k učnim načrtom v občasnih projektih, ampak se mora razširiti in sčasoma nadomestiti monokulturne, enojezične oblike v šolah in spodbuditi spremembo miselnosti v tradicionalnem izobraževanju. Da bi k temu prispevali, si je CMEPIUS v prihodnjih letih kot enega od ciljev postavil razvoj medkulturnih kompetenc prek mednarodnega sodelovanja. Le-te so poleg profesionalnega razvoja učiteljev in kakovosti izobraževanja tudi ključno sporočilo v okviru medijske kampanje, ki jo CMEPIUS izvaja v letu 2017 v okviru praznovanja tridesetletnice programa Erasmus+.

Zavedamo se, da je treba vlagati v usposabljanje in razvoj učiteljev in strokovnega osebja, da bodo znali in zmogli kreativno in sodelovalno pristopati k spremembam v šolski praksi, v razredu ali v okviru šole kot celote. Medkulturno izobraževanje je usmerjeno v dolgoročne spremembe v šolah in razvoj učnih programov ter služi kot okvir za razvoj novih metod in prakse poučevanja in učenja v razredu.

Medkulturno kompetenten ne moreš postati le z obiskom ustreznega tečaja ali individualne izkušnje, temveč je to lahko le rezultat številnih možnosti in priložnosti, ki skupaj prispevajo k razvoju novega pogleda na različnost in želje po učenju, izkustvu in spoštovanju kulturne raznolikosti. Kurikulum in učenje lahko k temu prispevata v eksplicitni ali implicitni obliki z vključevanjem medkulturnih vidikov v posamezne predmete in področja in s pomočjo informacij, ki so predstavljene, izbrane in vrednotene z različnih zornih kotov.

Program Erasmus+ prek vseh svojih mehanizmov še nadalje spodbuja in razvija medkulturno zavedanje in spoznavanje, ki so ga že vsa leta doslej spodbujali tudi njegovi predhodniki. Tudi nedavno Sporočilo Evropske komisije o modernizaciji šolstva (maj 2017) poudarja, da je medkulturno zavedanje ena pomembnejših osnov za razvoj kakovostnega vključujočega izobraževanja ter profesionalnega usposabljanja učnega osebja.

V programu je za obdobje 2014–2020 na voljo 14,7 milijarde evrov. Prav zaradi zavedanja, da Evropa potrebuje bolj kohezivno in vključujočo družbo, ki bo državljanom omogočala aktivno vlogo v demokratični družbi, je bil program Erasmus+ poleg programa Obzorje 2020 za področje raziskav in znanosti edini Evropski program, ki so se mu v tej finančni perspektivi sredstva povečala, in to za 40 odstotkov glede na prejšnje obdobje. Smernice programa pri tem krepijo in spodbujajo razvoj medkulturnih kompetenc v neposredni ali posredni obliki, pri čemer se naslanjajo na ključne dokumente Evropske komisije, Evropskega sveta ter Sveta Evrope s tega področja.

Za Slovenijo je za področje izobraževanja in usposabljanja za projekte in pobude, ki jih pokriva CMEPIUS, do leta 2020 tako na voljo nekaj več kot 100 milijonov evrov in naše izobraževalne institucije jih črpajo z veliko vnemo.

Z vsakim projektom, v katerega naše institucije vstopajo v partnerstvu z institucijami in posamezniki iz drugih družbenih in kulturnih okolij, se krepijo skupne evropske vrednote, krepita se medkulturno razumevanje ter pripadnost skupni Evropi ter tudi širše.

Nedvomno pa so mednarodni projekti (Erasmus+ in njegovi predhodni programi, pa tudi programi, kot so Evropa za državljane, CEEPUS itd.) eden pomembnejših mehanizmov za izkustveno učenje, ne le učencev in študentov, temveč tudi učiteljev, ravnateljev in strokovnega osebja. Združujejo in povezujejo tisoče učiteljev in milijone mladih ne glede na kulturo, raso ali veroizpoved, da postajajo pravi evropski državljani, ki verjamejo v skupne evropske vrednote. Pomembno pa je, da znamo vse to tudi osvestiti in ubesediti, k čemu želimo s svojimi aktivnostmi pomagati tudi na CMEPIUS-u.

Verjamemo namreč, da je sposobnost medsebojnega razumevanja posameznikov različnih kultur temeljna predpostavka za uspešno delo in življenje v naši raznoliki družbi.

Razvoj medkulturnih kompetenc v procesu izobraževanja

Urška Slapšak, Katarina Aškerc Veniger,
CMEPIUS

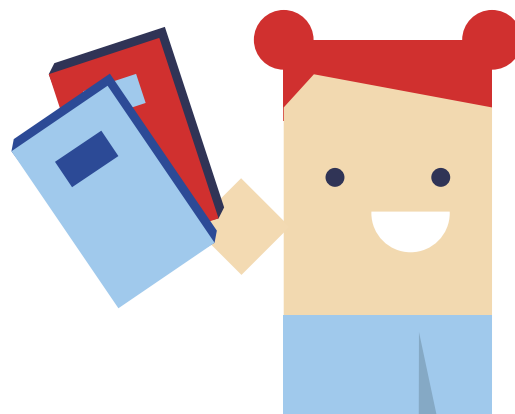
Živimo v hitro spreminjajočem se svetu, kjer so različnost, drugačnost in odstopanja vsakodnevna stalnica, ne le pri odraslih, temveč v vseh obdobjih človekovega življenja.

Če ne prej, se otrok z drugačnostjo v povezavi s kulturnimi elementi sreča, ko vstopi v izobraževalni sistem. Že v vrtcu otroci sovivajo z otroki drugih kultur, drugačnega materne jezika in/ali druge narodnosti in so elementi medkulturnih kompetenc že vključeni v kurikulum za vrtce, kar se nadaljuje tudi z vstopom v osnovno šolo, kjer so izbrane medkulturne vsebine vključene v kurikulume različnih predmetov (npr. družba, domovinska in državljanska kultura in etika, zgodovina idr.). V srednjih šolah (splošnih in poklicnih) se dijaki začno spoznavati s poslovnim okoljem, ki že prestopa prag nacionalnega oz. domačega trga dela. To je še bolj izrazito v visokošolskem izobraževanju, kjer so v študijski proces vključeni študenti iz tujine (npr. t. i. Erasmus študenti), tuji profesorji, neizogiben je študij tuje literature, sodelovanje s tujimi (študijskimi) okolji ipd. Ne smemo pa spregledati izobraževanja odraslih (formalnega, neformalnega in priložnostnega), kjer se je z namenom razvoja medkulturnih kompetenc izoblikoval program usposabljanja za medkulturne kompetence za izobraževalce odraslih.

Na področju medkulturnih elementov je namen izobraževalnega sistema usposobiti posameznika do tiste ravni, da bo zmožen učinkovito delovati v medkulturnem okolju, tako doma kot tudi v tujini. O takšnem posamezniku govorimo takrat, ko ima dobro razvite medkulturne kompetence oziroma ko je sposoben medkulturnega dialoga.

Mednarodni projekti mobilnosti in partnerstev, ki se izvajajo v okviru programov, za katere skrbi CMEPIUS, prispevajo k razvoju medkulturnih kompetenc, predvsem pri tistih posameznikih, ki so v projekt neposredno vključeni z lastno aktivno udeležbo v tujini.

A zgolj mobilnost v tujino še ne prinese medkulturnih kompetenc, če se slednje ne razvijajo ciljno in sistematično v sklopu učnega/študijskega procesa – njihov razvoj je torej vezan na pedagoški proces: učne izide, vsebino oziroma obravnavano literaturo, učne metode in oblike dela, učna gradiva, način ocenjevanja. Medkulturne kompetence je treba med udeleženci izobraževanja sistematično graditi in razvijati, slednje pa ustrezno zapisati v kurikulum oz. izobraževalne in vzgojne cilje (učne izide) in jih v sklopu učnega procesa osmisliti. Vedno bolj kompleksen in v mednarodno/globalno okolje usmerjen trg dela zaradi konkurenčnosti in preživetja potrebuje posameznike, ki znajo uspešno delovati tudi v okolju, ki jim ni povsem domače.

Od formalnega sistema izobraževanja se prek celotne vertikale (od vrtcev, osnovnih in srednjih šol pa vse do visokošolskega izobraževanja in izobraževanja odraslih) zato upravičeno pričakuje, da bo z medkulturnimi kompetencami opremil prav vsakega posameznika v domačem učnem okolju in ne le tistega posameznika, ki je neposredno vključen v mednarodni projekt oz. projekt mobilnosti, ki vključuje (krajše) bivanje v tuji državi in/ali kulturi.

Posledično se nam zastavlja naslednje vprašanje: na kakšen način naj izobraževalne ustanove razvijejo medkulturne kompetence prav vseh učečih se, tj. tudi pri večinsko nemobilni populaciji udeležencev izobraževanja, ki ostanejo 'doma'. V tem kontekstu govorimo o t. i. 'internacionalizaciji doma'. S temi prvini v izobraževanje vnašamo kvalitativne elemente mobilnosti, internacionalizacije, mednarodnega sodelovanja, kar pomeni, da kvantitativno poročanje (npr. o številu realiziranih mobilnosti učečih se ali učiteljev, številu mednarodnih projektov, številu skupnih študijskih programov ali predmetov v tujem jeziku ipd.), ki je bilo bolj poudarjeno v začetni stopnji udejanjanja internacionalizacije v izobraževanju, nadgrajujemo z vsebinskimi elementi.

Prvi korak pri vpeljavi 'internacionalizacije doma' v redni sistem izobraževanja je ozaveščanje vodstev in strokovnega osebja o pomembnosti razvoja medkulturnih kompetenc in njihovo sistematično vključevanje v proces vzgoje in izobraževanja, od vrtca do visokošolskega izobraževanja.

S tem namenom je CMEPIUS izvedel že več usposabljanj in predstavitev na temo internacionalizacije izobraževanja z domačimi in tujimi strokovnjaki, kjer se je izkazalo, da izobraževalne ustanove izvajajo številne mednarodne in medkulturne aktivnosti, a je razvoj medkulturnih kompetenc največkrat stranski, pogostokrat slučaje in spregledan rezultat ter ne cilj tovrstnih aktivnosti. Ravnatelji in učitelji so izpostavili predvsem pomanjkanje strokovnega znanja s področja medkulturnosti, vključno s pomanjkanjem informacij o načinih vključevanja teh elementov v redni pouk.

Če želimo, da razvoj medkulturnih kompetenc postane del učnega procesa in ne posamezna tema znotraj predmeta, bi morali učiteljem omogočiti razvoj medkulturnih kompetenc in jim ponuditi usposabljanja, ki so usmerjena v razvoj kompetenc učiteljev za vključevanje medkulturnih elementov v njihovo vsakodnevno delo.

Za doseganje slednjega je vsekakor smiselna vključitev čim večjega števila učiteljev v mednarodne aktivnosti, s poudarkom na sistematičnem razvoju tovrstnih kompetenc in opolnomočenju učiteljev za aktivno prenašanje teh kompetenc na učečo se populacijo z uporabo ustreznih metod, oblik in pristopov dela v razredu/pre-davalnici. Program Erasmus+ omogoča udeležbo učiteljev vseh ravni izobraževanja na različnih usposabljanjih v tujini, kjer lahko spoznavajo različne elemente medkulturnosti in razvijejo medkulturne kompetence, se spoznavajo z različnimi metodami in oblikami dela za razvoj medkulturnih kompetenc na ravni osebja in udeležencev izobraževanja ter dobro prakso iz tujine prenesejo v domače okolje. V nadaljevanju bodo nekatere izmed omenjenih aktivnosti podrobneje predstavljene na različnih ravneh izobraževanja s predstavitvijo konkretnih primerov. Čeprav je vsebinsko udejanjanje in vpeljevanje internacionalizacije v izobraževanje šele v začetni stopnji, zaradi česar še ne moremo govoriti o sistematičnem in celostnem vpeljevanju koncepta v izobraževanje v Sloveniji, pa številni spodbudni primeri, med katerimi so tudi primeri dobre prakse, kažejo, da se začetni koraki in razvoj koncepta internacionalizacije doma v Sloveniji odvijajo v pravi smeri.

PODROČJE VISOKEGA ŠOLSTVA

Internationalizacija kurikuluma kot pot za doseganje večje konkurenčnosti slovenskih diplomantov na trgu dela

Katarina Aškerc Veniger,
CMEPIUS

Zaposlitev za celotno življenjsko obdobje postaja vedno bolj redka, zaposleni so vključeni v organizacije, ki so tako ali drugače vpete v mednarodni trg dela, ne glede na to, ali so locirane v domačem ali tujem okolju oziroma v bližnji ali bolj oddaljeni regiji.

Tako domači kot tudi mednarodni trg dela zahtevata, da so diplomanti konkurenčni in zmožni učinkovitega dela v večkulturnem okolju, zato morajo v času študija razviti ustrezna znanja, spretnosti, stališča, navade in vzpostaviti takšne strokovne mreže, da bodo lahko kot globalni državljani uspešno delovali tako v vsakdanjem življenju kot tudi v sklopu zaposlitve. Različne aktivnosti internacionalizacije pozitivno vplivajo na izboljševanje kakovosti visokega šolstva, saj sta internacionalizacija in kakovost visokega šolstva ne-ločljivo povezani prvini. 'Brezmejni' razvoj visokega šolstva poteka

v vse bolj medsebojno povezanem svetu – stroke in trg dela ne obstajajo več le na lokalni oziroma nacionalni ravni, ampak so vedno bolj regionalni, v nekaterih strokah celo globalni, čemur mora slediti tudi razvoj kompetenc diplomantov.

Pomembno priložnost za razvoj medkulturnih kompetenc lahko študenti in osebje izkoristijo v okviru različnih programov mobilnosti, če so nanje vnaprej ustrezno vsebinsko in strokovno pripravljene in če jim je po opravljeni mobilnosti nudena ustrezno vodena refleksija za umestitev na mobilnosti pridobljenih kompetenc v kurikulum študijskega programa. V okviru programa Erasmus+ grede lahko na mobilnost študenti z namenom študija oziroma usposabljanja ter osebje z namenom poučevanja oziroma usposabljanja v katero koli od programskih držav, za kar je namenjenih okoli 8 mio evrov (17 odstotkov več kot lani). Poleg teh sedaj že tradicionalnih mobilnosti pa od leta 2015 dalje Erasmus+ nudi tudi možnost mobilnosti študentov z namenom študija ter mobilnosti osebja z namenom poučevanja oziroma usposabljanja v več kot

sto partnerskih držav sveta, kjer so kulturne razlike še toliko večje ter priložnosti in izzivi za razvoj medkulturnih kompetenc še toliko bolj intenzivni. Za tovrstno mobilnost je namenjenih 1,3 mio evra (13 odstotkov več kot lani). Visokošolsko učno osebje in študenti se mobilnosti lahko udeležijo tudi v okviru mednarodnega programa CEEPUS, ki deluje na osnovi mednarodnih mrež vzhodnoevropskih držav in držav Zahodnega Balkana.

Programi sami po sebi ne zagotavljajo razvoja medkulturnih kompetenc ali samodejnega vključevanja medkulturnih in mednarodnih prvin v študijski proces, če le-teh ne razvijamo ciljno in sistematično, s premišljenim in celostnim udejanjanjem v sklopu rednega izobraževanja in smiselno glede na stroko. Pomembno je, da študentu, ki odhaja na izmenjavo, v fazi priprav na mobilnost ne nudimo zgolj *administrativno-tehnične podpore*, temveč tudi *jezikovno-kulturno* ter *akademsko-vsebinsko pripravo*, kot ugotavlja naša študija¹.

Prav *kulturna* in z njo tesno povezana jezikovna priprava študentov predstavlja eno ključnih določil, zapisanih v listini Erasmus za terciarno izobraževanje (ECHE – *Erasmus Charter for Higher Education*), ki predstavlja osnovno vodilo kakovosti za vse visokošolske institucije, sodelujoče v programu Erasmus+. Da bi izmenjavo študenta lahko ocenili kot uspešno, je nujno, da ta poleg pridobljenih novih znanj v predavalnici ali na delovnem mestu v času izmenjave osvesti tudi razlike med organizacijsko kulturo gostiteljske univerze ali podjetjem in domačo univerzo, vpliv kulturnega okolja na razvoj, dojemanje in udejanjanje stroke v praksi ter splošne kulturne razlike med domačo državo in državo gostiteljico. Prav tako so v listini ECHE podane smernice, kako v procesu reintegracije pridobljene medkulturne kompetence študenta (ali zaposlenega) vključiti v redne aktivnosti domače institucije, npr. pri motiviranju bodočih erasmusovcev ali v tutorskem podpornemu sistemu, organiziranem za mednarodne študente na domači univerzi.

Akademsko-vsebinska priprava se nanaša na seznanitev študentov z vsebinami, ki jih bodo v času mobilnosti usvojili na tuji instituciji, kar je predvsem v domeni visokošolskega učnega osebja oz. nosilcev posameznih predmetov. Zavedati se moramo, da je tudi stroka (ali študijski predmet, področje raziskovanja in s tem poučevanja) kulturno pogojena, povezana je z naravnim in družbenim okoljem, v katerem se je razvijala in se še razvija, od

tega je odvisna tudi posameznikova percepcija stroke in ravnanje v odnosu do stroke. Pred odhodom na mobilnost je treba posameznika seznaniti s temi elementi, in sicer predvsem v kontekstu doseganja izbranih učnih izidov v času mobilnosti (t. i. internacionalizirani učni izidi), po mobilnosti pa je treba pridobljena znanja in izkušnje ustrezno umestiti v kontekst predmeta/stroke v domačem študijskem okolju na način, da od izvedene mobilnosti čim več pridobijo tudi statični nemobilni študenti. Slednje je še toliko bolj pomembno ob dejstvu, da je v Sloveniji mobilnih le okoli tri odstotka študentov in le okoli šest odstotkov visokošolskega osebja, na drugi strani pa v projektih izmenjav na takšen ali drugačen način sodeluje okoli osemdeset odstotkov vseh slovenskih visokošolskih institucij in višjih strokovnih šol. Čeprav je odstotek mobilnih študentov in osebja majhen, pa velik odstotek institucij, vključenih v različne projekte izmenjav, daje priložnost za uporabo različnih orodij pri udejanjanju internacionalizacije izobraževanja doma (npr. on-line sodelovanje, različne oblike mednarodnega povezovanja študentov ipd.), ki ni pogojena z mobilnostjo ali poučevanjem v tujem jeziku.

V tem kontekstu govorimo o t. i. internacionalizaciji doma in/ali internacionalizaciji kurikulumu, v sklopu katerih smo osredotočeni na načrtno vključevanje mednarodnih in medkulturnih dimenzij v kurikulum za prav vse študente, torej tudi večinsko nemobilne študente, znotraj domačih oziroma nacionalnih študijskih okolij.

Mednarodna/medkulturna dimenzija mora biti razvidna tako iz vsebine oz. literature predmeta (modula, študijskega programa) kot tudi iz učnih izidov, učnih metod, pristopov ocenjevanja ter podpornih storitev študijskega programa (Beelen in Jones 2015, Leask 2015).

1 | Evalvacija učinkov programa Erasmus na visoko šolstvo v Sloveniji, CMEPIUS, 2014.

S tem namenom smo na CMEPIUS-u jeseni 2016 pričeli z usposabljanjem svetovalcev za internacionalizacijo kurikuluma. Da je usposabljanje svetovalcev potekalo na najvišjem možnem nivoju, smo k izvedbi usposabljanja povabili mednarodno priznane strokovnjake za področje internacionalizacije kurikuluma oziroma internacionalizacije doma. Na podlagi rednih srečanj s svetovalci smo pripravili program in gradiva za nadaljnja usposabljanja in svetovanja za slovenske visokošolske zavode glede implementacije internacionaliziranega kurikuluma, s čimer v luči mednarodnih in nacionalnih smernic uresničujemo cilje, zadane v Strategiji internacionalizacije slovenskega visokega šolstva 2016–2020, ki jo je Vlada RS sprejela julija 2016.

Različni visokošolski zavodi po Sloveniji so že prepoznali potrebo po izvedbi omenjenih visokokakovostnih usposabljanj, glavni del tovrstnih praktično usmerjenih usposabljanj pa je predviden v jeseni 2017. Do maja 2017 smo v sodelovanju s svetovalci izvedli različne predstavitve, usposabljanja in delavnice s tega področja za visokošolske učitelje različnih visokošolskih zavodov po Sloveniji – različnih oblik izvedb se je do danes udeležilo že prek sto udeležencev.

Z namenom celostnega pristopa k vključevanju mednarodnih in medkulturnih elementov v visokošolsko izobraževanje smo visokošolskemu osebju v jesenskem času 2016 ponudili tudi več ponovitev delavnic v angleškem jeziku v sodelovanju z British Councilom, in sicer usposabljanji z naslovom Intercultural Fluency (Medkulturna spretnost) in Academic Teaching Excellence (Akademski odličnost poučevanja). Oba tipa delavnic sta bila namenjena visokošolskemu osebju, ki se pri svojem vsakdanjem delu z mednarodnimi študenti in osebjem ne sooča le s komunikacijo v tujem jeziku, temveč tudi z različnimi kulturnimi okolji in posle-

dično medkulturnimi razlikami med domačimi in tujimi študenti, osebjem, sodelavci. V skupnem obsegu se je teh delavnic prav tako udeležilo prek sto udeležencev. Za uspešno in čim bolj učinkovito udejanjanje koncepta internacionalizacije kurikuluma na CMEPIUS-u pripravljamo tudi priročnik za to področje, saj želimo visokošolskim zavodom, predvsem pa visokošolskim učiteljem ponuditi jasne smernice in nasvete za vsakdanjo izobraževalno prakso.

Vse zgoraj predstavljene aktivnosti se izvajajo v sklopu programa Erasmus+, ki z vključevanjem kvalitativnih, vsebinskih elementov na dolgi rok prispeva k namenski in ozaveščeni krepitvi medkulturnih kompetenc med različnimi udeleženci visokošolskega izobraževanja.

Zavedamo se, da je za doseganje systemskega umeščanja mednarodne dimenzije v delo institucije in kurikulum neizogibno vnaprejšnje sistematično predvidevanje namena in ciljev tako CMEPIUS-ovih aktivnosti na tem področju kot tudi aktivnosti visokošolskih zavodov in celostno načrtovanje pedagoškega procesa, ki navsezadnje zadeva bodoče diplomante, ki vstopajo na mednarodni trg dela – četudi v domačem okolju.

»Vsi kolegi na vseh univerzah in na vseh stopnjah študijskih programov bi potrebovali več takšnih in podobnih delavnic, da bi razvili pedagoško odličnost, ki je po mojem mnenju eno pomembnejših poslanstev pedagoškega poklica na visokošolskem nivoju.«

udeleženka delavnice

»Izjemno sem zadovoljna z izvedenim seminarjem. Pridobljena znanja mi bodo pomagala tudi pri oblikovanju učnih gradiv, ki nastajajo v okviru mednarodnega projekta.«

udeleženka delavnice

Razvoj medkulturnih kompetenc v poklicnem izobraževanju in usposabljanju

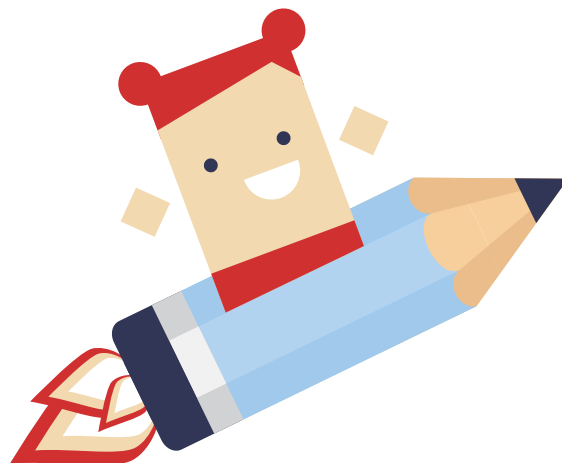
Urška Slapšak,
CMEPIUS

Sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja zaznamuje hitre gospodarske in tehnološke spremembe, globalizacija, multikulturalnost, razvoj inovacij in okoljevarstveni izzivi.

Znanja, ki smo jih na poklicni in strokovni stopnji dobili pred desetimi leti, danes ne zadostujejo več, zato je poklicno izobraževanje in usposabljanje pred nenehnim izzivom, kako izobraziti posameznika, ki bo ustrezal potrebam trga dela v nepredvidljivi prihodnosti. Program Erasmus+ še bolj kot njegov predhodnik, program Vseživljenjsko učenje, prispeva k reševanju problematik 21. stoletja. Evropska komisija v sistem poklicnega izobraževanja in usposabljanja (PIU) polaga velike upe, kar dokazuje tudi dejstvo, da se sredstva za projekte mobilnosti na področju PIU povečujejo iz leta v leto in v letu 2017 dosegajo že 3 mio evrov (iz 2,5 mio evra v letu 2016 na 3 mio evrov v letu 2017).

V Sloveniji delež srednjih poklicnih in strokovnih šol, ki sodelujejo v projektih mobilnosti, presega 95 odstotkov. Trend, ki se kaže v internacionalizaciji šol, je prinesel vse večji delež mobilnih dijakov (v letu 2016 je bilo mobilnih dijakov 1281, v letu 2017 pa že skoraj 1500) ter tudi delež mobilnih učiteljev, hkrati pa narašča tudi število gostujočih tujih dijakov na slovenskih šolah. A zgolj številke niso relevanten pokazatelj uspešnosti programa. Bolj pomembni so rezultati in učinki mobilnosti, ki dokazujejo, da mobilnost v tujino pomeni dodano vrednost slovenskemu izobraževalnemu sistemu, tako na osebнем kot tudi na strokovnem področju. Dijaki poklicnih in strokovnih šol imajo prek programa Erasmus+ možnost opravljati praktično usposabljanje v tujini, bodisi v šolskih delavnicah bodisi v podjetju. Velikokrat gre za kombinacijo obeh možnosti. V povprečju bivanje dijakov v tujini traja tri tedne. Za večino dijakov je to prva pot v tujino, prva vožnja z letalom, prva komunikacija s tujci. V tujini se z medkulturnimi razlikami srečujejo na vsakem koraku (točnost prihoda na delovno mesto, bonton v podjetju, čas začetka delovnega dne, način pozdravljanja itd.), zato je pomembno, da so na te razlike ustrezno pripravljeni. Administrativno-tehnične, kulturne, jezikovne in strokovne priprave pred mobilnostjo omogočajo bolj intenzivni razvoj medkulturnih kompetenc v okviru mednarodne izkušnje.

Učinke mednarodne mobilnosti na razvoj kompetenc in zaposljivost dijakov smo na CMEPIUS-u ugotavljali v letu 2015 z raziskavo med 466 dijaki poklicnih in strokovnih šol, ki so bili med letoma 2005 in 2012 udeleženci mobilnosti v okviru programa

Vseživljenjsko učenje, predhodnika programa Erasmus+. Glavne ugotovitve raziskave so bile, da se po mnenju dijakov generične kompetence, ki jih delodajalci običajno iščejo pri kandidatih, razvijajo na mednarodni mobilnosti.

Kompetence, ki jih delodajalci običajno iščejo pri potencialnih kandidatih, so zanesljivost, prilagodljivost, kooperativnost, samoiniciativnost oziroma interes za nove izzive ter sposobnost reševanja izzivov – in ravno te se v veliki meri razvijajo tudi med mobilnostjo.

Težava pa je v tem, da se slednjega tako delodajalci kot tudi udeleženci mobilnosti premalokrat zavedajo. Zato je treba prav usposabljanju udeležencev mobilnosti nameniti več pozornosti, da bodo znali svoje izkušnje na pravi način predstaviti delodajalcem in jih tako tudi najbolje izkoristili. Na CMEPIUS-u smo v ta namen v sodelovanju z delodajalci in ostalimi deležniki razvili usposabljanja *Krepitev zaposlitvenega potenciala dijakov*, namenjena koordinatorjem mednarodnih projektov ter ostalim učiteljem ter strokovnim delavcem, da jih opremimo z znanji in orodji za prepoznavanje medkulturnih kompetenc ter kako le-te zapisati in predstaviti delodajalcem. Na delavnici so se udeleženci pod mentorstvom finskega strokovnjaka naučili poglobiti v svoje dosedanje mednarodne izkušnje ter v njih prepoznati skrite medkulturne kompetence, ki so jih razvili. V nadaljevanju pa so s strani predstavnic Slovenske kadrovske zveze prejeli tudi nasvete, kako te kompetence ustrezno vključiti v življenjepis ter jih predstaviti delodajalcu na razgovoru, da ji bo le-ta prepoznal kot dodano vrednost. Cilj usposabljanj je, da udeleženci vsa ta znanja prenesejo na svoje dijake in tako izboljšajo njihov zaposlitveni potencial. Z izvedbo delavnic smo pričeli letos v okviru ESS-operacije *Krepitev kompetenc strokovnih delavcev na področju vodenja inovativnega vzgojno-izobraževalnega zavoda* v obdobju od 2016 do 2018.

Medkulturne kompetence se ne razvijajo spontano, nenačrtno. Potreben je pedagoški proces, pred tem pa je treba medkulturne kompetence jasno opredeliti v učnih izidih. Da bi to dosegli, je treba najprej usposobiti strokovno osebje, da razume pomen medkulturnih kompetenc in jih tudi usvoji ter je usposobljeno medkulturne kompetence tudi zapisati v učne izide.

V ta namen je v letu 2012 začela delovati ekspertna skupina strokovnjakov ECVET, ki posebno pozornost posveča ravno usposabljanju učnega osebja pri zapisovanju učnih izidov. Člani ekspertne skupine ECVET izvajajo številne delavnice, kjer učitelji na podlagi Bloomove taksonomije samostojno zapisujejo učne izide na takšen način, da jih lahko preverijo in ocenijo.

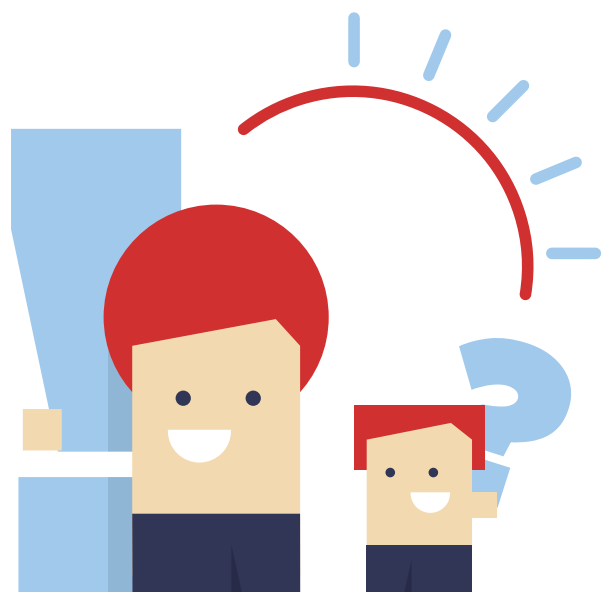
Za strokovni razvoj učiteljev smo na CMEPIUS-u poskrbeli tudi z delavnicami z naslovom Intercultural Fluency (Medkulturna spretnost), kjer je bil predstavljen sveženj tehnik in idej v pomoč pri delu

v medkulturnem okolju, udeleženci so spoznali temeljne prvine medkulturnih spretnosti, pomen in načine uspešne gradnje odnosov in komunikacije v različnih kulturnih situacijah, razumevanje kulturnih razlik v primeru konfliktnih situacij in njihovega reševanja itd. Kasneje pa je bila izvedena tudi delavnica Internacionalizacija in učni izidi, kjer smo izpostavili pomembnost internacionalizacije šole in posledično nujnost razvoja medkulturnih kompetenc, ki pa jih je treba v vzgojno-izobraževalnem procesu sistematično udeležati in jih tudi ustrezno zapisati v obliki t. i. internacionaliziranih učnih izidov. Odziv udeležencev vseh omenjenih delavnic je izredno pozitiven in spodbuden ter dokazuje, da smo na področju usposabljanja strokovnega osebja s področja mobilnosti na pravi poti. Razvoj medkulturnih kompetenc mora biti vsekakor nujen rezultat vzgojno-izobraževalnega procesa, vodstvo ter strokovno osebje pa morata poskrbeti, da te kompetence usvojijo vsi dijaki, ne zgolj tisti, ki odidejo na mobilnost. Ravno za tiste dijake, ki se ne udeležijo mobilnosti, je še bolj pomembno, da se mednarodni duh pripelje v pedagoški proces, v razred in vse druge šolske in občolske dejavnosti.

»Hvala za novopridobljena znanja pri zapisovanju internacionaliziranih učnih izidov, zelo mi bodo koristila, tudi pri oblikovanju novega učnega načrta za leto 2017/18.«

udeleženec delavnice

PODROČJE ŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

Internacionalizacija šole

Urška Šraj,
CMEPIUS

Zgodnje ozaveščanje o kulturnih razlikah in podobnostih prav gotovo ustvarja bolj strpne in odprte posameznike in odnose, ki jih le-ti spletajo. Pri tem imajo lahko pomembno vlogo mednarodni programi na področju izobraževanja in usposabljanja, kot so programi Erasmus+, eTwinning in ostali.

S pomočjo teh programov lahko otroci in učenci v avtentičnih situacijah pričnejo spoznavati posamezne elemente medkulturne kompetence. Če bi pregledali naslove projektov izpred desetih let, bi ugotovili, da so bile kulturna dediščina, spoznavanje lastne in tuje dežele, jezikovna raznolikost in podobno zelo pogosto osrednje teme projektnih aktivnosti, ki pa so z leti stopile v ozadje. Ob številčnosti takšnih projektov smo nacionalne agencije dobile občutek, da so to teme, ki so že vsem dobro znane, preživete ter da potrebujemo v projektih bolj konkretne teme, izzive ... Politični in družbeni premiki zadnjih let pa so nam jasno pokazali, da solidarnost, sprejemanje, človečnost ter inkluzija še zdaleč niso ponotranjeni pojmi posameznikov, temveč pogosto zgolj črke na papirju. Evropska komisija skupaj z institucijami, vključenimi v izvajanje programov (kot so npr. nacionalne agencije), ponovno bolj poudarja pomen medkulturnih kompetenc. Res pa je, da je bila krepitev medkulturnih kompetenc, tudi ko v projektih to ni bil glavni cilj, vedno stranski produkt vsakega mednarodnega projekta. Vendar pa so učinki večji in bolj vidni, v kolikor se sodelujoči zavedajo pomena poznavanja teh kompetenc. Naše študije² so pokazale, kako pomembni sta ozaveščenost in kontinuiteta mednarodnih aktivnosti pri doseganju dolgotrajnih učinkov. V želji, da bi vsem slovenskim vrtcem, osnovnim in srednjim šolam ter sorodnim institucijam omogočili bolj poglobljeno izkušnjo in jim pokazali dodano vrednost mednarodnega sodelovanja, smo na

CMEPIUS-u v zadnjih letih zasnovali večje število različnih izobraževanj in pobud. Ena izmed naših pobud je povezovanje tujih študentov v Sloveniji z vrtci, osnovnimi in srednjimi šolami, ki smo jih poimenovali World in Classroom oz. Svet v učilnici. Preprosta pobuda, ki od šole terja zgolj željo po malo drugačni uri ali dnevu ter instituciji gostiteljici omogoči nekajurni obisk tujega študenta pri poljubnem predmetu (bodisi pri pouku tujega jezika, pouku zgodovine, geografije, matematike idr.).

»Izkušnja mi je bila zelo všeč in želela bi se zahvaliti organizaciji za priložnost sodelovanja v programu. Uživala sem v pogovoru in druženju z učenci in učitelji. Za eno popoldne sem se popolnoma vključila v slovenski način življenja, česar kot Erasmus+ študentka v Ljubljani ne občutim prav pogosto.«

Phoebe Hopper,
študentka s Škotske, ki je obiskala OŠ Dramlje v okviru WIC

2 / Študija učinkov programa Vseživljenjsko učenje na osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje z vidika nacionalnih prioritete.
Študija učinkov programa eTwinning na šolsko izobraževanje v Sloveniji.

V finančno najbolj podprtem programu v Sloveniji, ki omogoča mednarodne izmenjave na področju izobraževanja in usposabljanja, programu Erasmus+ in v njegovih predhodnikih, je doslej sodelovalo že 10 odstotkov vseh vrstcev, 72 odstotkov vseh osnovnih šol in 96 odstotkov vseh srednjih šol iz Slovenije. Številke zajemajo tako aktivnosti programa eTwinning, program Vseživljenjsko učenje in Erasmus+ kot tudi program Norveški finančni mehanizem. V naših aktivnostih je sodelovalo že skoraj 20.000 posameznikov na področju šolskega izobraževanja – od ravnateljev, učiteljev in ostalega šolskega osebja do učencev ter dijakov. Na CMEPIUS-u nas je zanimalo, kako in na kakšen način mednarodne aktivnosti učinkujejo na sodelujočo organizacijo, učitelje in učence. Rezultati študij, ki smo jih pripravili, so pokazali, da so vplivi na učitelje in učence/dijake ne glede na mehanizem, način sodelovanja, pozitivni in dolgoročni. Največji učinki na nivoju šole se kažejo prav na področju povezovanja s tujimi učitelji, šolskimi sistemi, učitelji zaznavajo največje premike v spoštovanju različnih kultur in bogatitev vsebin pri predmetu.

Učitelji poročajo, da so med učenci oziroma dijaki, ki so sodelovali v mednarodnih aktivnostih, zaznali pozitivne učinke predvsem na področjih zanimanja za druge evropske države in njihovo kulturo ter ozaveščenost in poznavanje različnih kultur. Prav tako so visoko ocenjeni kriteriji, ki kažejo na vpliv na nekognitivne vidike učenja (motiviranost za učenje tujih jezikov, samozavest pri uporabi in govorjenju tujega jezika, želja po sodelovanju idr.). Vsi zaznani učinki, ki so najvišje ocenjeni, so del medkulturnih kompetenc.

Prav pridobljeni rezultati vseh naših in tujih raziskav so nas spodbudili k temu, da je treba vse, ki so aktivno vpeti v mednarodne aktivnosti, sistematično in načrtno spodbujati k razmišljanju in ozaveščenju 'stranskih' produktov tovrstnih projektov. Zato smo se na CMEPIUS-u povezali z domačimi in tujimi strokovnjaki ter skupaj razvili različna orodja in organizirali seminarje s tujimi predavatelji z namenom dodatnega izobraževanja naših pogodbenikov oziroma prijaviteljev. Ena izmed bolj zanimivih delavnic, ki smo jo izvedli pred kratkim, je imela naslov Intercultural Fluency (Medkulturna spretnost), s pomočjo katere smo skušali učitelje in vzgojitelje usposobiti za (bolj) uspešno delovanje in komuniciranje v različnih kulturnih okoljih. Na delavnici so udeleženci skozi različne realne življenjske situacije, s katerimi se srečujemo, če delujemo v mednarodnem okolju, spoznavali praktična orodja, ki so uporabna tako znotraj kot tudi zunaj delovnega mesta.

Da bi imeli čim boljši vpogled v izzive, s katerimi se šole soočajo, in obenem čim hitreje ugotovili, kaj so najmočnejši elementi posameznih projektov, ki jih nacionalne agencije v kasnejši stopnji lahko pomagamo širiti znotraj strokovne javnosti in vseh zainteresiranih, projekte in aktivnosti redno spremljamo. Ker se je izkazalo, da obstoječi vprašalniki ne zadostujejo, smo skupaj s kolegi iz nekaterih tujih nacionalnih agencij izdelali enostavno orodje – matriko učinkov E+, s pomočjo katere bodo pogodbeniki lažje načrtovali in merili učinke. Za pogodbenike strateških partnerstev smo organizirali krajšo delavnico, na kateri smo predstavili namen in možnosti, ki jih matrika ponuja.

Teme, ki jih naslavljamo, in delavnice, ki jih organiziramo, prilagajamo potrebam prijaviteljev in pogodbenikov. Zanj izmed tem, ki

smo jih pripravili za prijavitelje partnerstev s šolskega področja, so bili učni izidi in njihov zapis. Del kakovostne priprave na mednarodno mobilnost je tudi jasno zastavljen namen, s katerim odhajamo na mobilnost, kakšna so naša pričakovanja, kaj si želimo spoznati, česa se želimo naučiti. Bolj kot imamo stvari razdelane, lažje učne izide identificiramo, zabeležimo in jim s tem damo jasno vsebinsko vrednost.

»V kratkem času enega tedna so se med učenci, starši in učitelji stkale vezi prijateljstva, medsebojnega spoštovanja, upoštevanja kulturnih različnosti, strpnosti. Biti preprosto to, kar si, in biti zaradi tega sprejet in ljubljen. Se da doseči še kaj več?

V času, v katerem živimo, so edina stalnica spremembe. Mlade pripravljamo za življenje v svetu, ki se spreminja tako hitro, da mu je težko, težko slediti, usposabljam jih za službe, ki sploh še ne obstajajo, poučujemo jih o tehnologijah, ki jih na nek način sami bolje poznajo kot mi. Če ne bomo zaradi mladih in skupaj z njimi stopili na vlak, ki pelje v jutri, svojega pedagoškega poslanstva ne bomo mogli opraviti, vstopnico za to vožnjo pa nam med drugim zagotovo prinašajo sprotno učenje, povezovanje, sodelovanje in izmenjava znanj. Povezovalni člen so, v to sem trdno prepričana, eTwinning in akcije programa Erasmus+.«

Nevenka Mandelj, OŠ Litija

Ne izobražujemo in skrbimo pa zgolj za razvoj naših pogodbenikov. Vedno več aktivnosti izvajamo tudi za tiste, ki se z našimi programi na novo ali pa sploh prvič srečujejo, in jim na takšen način poskušamo olajšati pot do oddaje uspešne prijave. Ugotovili smo, da je za šole, ki so bile v zadnjih letih manj uspešne na razpisih, še vedno velik izziv svoje cilje preplesti s strateškimi dokumenti šole ter s svojimi dejanskimi potrebami. To je bil glavni motiv, da se povežemo s kolegi iz Šole za ravnatelje, s katerimi večkrat letno izvajamo delavnice na temo profesionalnega razvoja ravnateljev in strokovnih delavcev v kontekstu mednarodnega sodelovanja. Cilj delavnic je, da prikažemo mednarodno sodelovanje kot obliko profesionalnega razvoja ter njegovega vključevanja v razvojno in letno načrtovanje na ravni vzgojno-izobraževalnega zavoda skozi prizmo raznolikih možnosti, ki jih omogoča CMEPIUS. Prek teh delavnic poizkušamo spodbuditi ravnatelje in vodje timov, ki so ključni za premike na šoli in čigar podpora in prisotnost v mednarodnih projektih prinašata dolgotrajne pozitivne učinke.

Zelo ponosni pa smo, da smo v lanskem letu prvič izvedli dvodnevno delavnico z naslovom Mednarodno sodelovanje od A do Ž za vse tiste, ki z mednarodnimi aktivnostmi še nimajo večjih izkušenj in se šele podajajo na to pot. To je bila ena izmed naših dolgoletnih želja, da se lahko na tako poglobljen način posvetimo tudi vsem našim potencialnim prijaviteljem in ne zgolj tistim, ki so v naših programih že zelo domači. Na dveh srečanjih smo predebatirali vse možnosti, ki jih prek evropskih programov ponuja CMEPIUS, pogledali primere dobrih praks, se naučili osnov projektnega menedžmenta in se sprehodili čez prijavnice tako za tiste, ki jih zanima mobilnost, kot tiste, ki se zanimajo za sodelovalne projekte.

Vsi udeleženci delavnice prav gotovo ne bodo uspešni na razpisu programa Erasmus+, vsaj ne v prvem poskusu, pomembno pa je ne obupati in v vmesnem času iskati alternativne poti. Ena izmed njih je prav gotovo že zgoraj omenjeni eTwinning, kjer gre v osnovi za virtualno povezovanje, izmenjavo pedagoških praks in projektno delo. Platforma je bila ustanovljena za povezovanje učiteljev iz vse Evrope, vedno več časa in sredstev pa se v zadnjih letih namenja profesionalnemu razvoju, tako na mednarodnem kot nacionalnem nivoju. Ponuja pestro izbiro vsebinskih pedagoških razvojnih delavnic, kontaktnih seminarjev, spletnih izobraževanj različnih dolžin in kompleksnosti. Glede na to, da že v manjši skupini učiteljev nikoli ni

dolgčas in se nove ideje kar same od sebe rojevajo, kako je potem šele pestro v skupnosti, ki povezuje skoraj pol milijona učiteljev iz Evrope in širše.

Zavedati se moramo, da vsi sedimo v istem čolnu in stremimo k istemu cilju, ki je med drugim tudi ta, da krepitev medkulturnih kompetenc ne bo zgolj nepričakovani pozitiven stranski produkt mednarodnih aktivnosti.

* Pod besedo šola razumemo v tem kontekstu vrtec, osnovna in srednja šola.

PODROČJE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Mednarodno učenje in poučevanje – odrasli na poti po novo znanje ...

Ana Stanovnik Perčič, Maruša Bajt,
CMEPIUS

Starejši ljudje so včasih preprosto znali povedati, da »če greš tako daleč kot ovca, veš toliko kot ovca«. Radovednost in potreba po usvajanju novih znanj nas ženeta, da preskočimo ogrado in le-ta poiščemo tudi v mednarodnem okolju.

V zadnjih nekaj letih ter dobrem desetletju, odkar je Slovenija postala članica širše evropske skupnosti, so se razmere, v katerih živimo, precej spremenile. Z odpiranjem meja in mednarodnim sodelovanjem se nam je ponudilo obilo možnosti, da se v želji po iskanju in usvajanju novega znanja povezujemo in srečujemo s kolegi iz tujine. Kakšne so dobre prakse naših kolegov iz tujine, okolje, v katerem delajo in živijo, in ne nazadnje kultura, ki vpliva tudi na način dela in izobraževanja?

Kitajski mislec Lao Tse je povedal, da tisti, ki se učenju posveča, se iz dneva v dan veča. Novo znanje, ki obogati naše delovanje, je vrednota, ki nam pomaga razumeti okolje, v katerem živimo, in odnose, v katere kot posamezniki vstopamo.

Tudi program Erasmus+ izobraževalcem odraslih omogoča, da postanejo del mednarodnih aktivnosti, tekom katerih se povezujejo s predstavniki različnih organizacij iz tujine. Program je v preteklih letih ponudil priložnost prek 250³ izobraževalcem odraslih iz tridesetih različnih organizacij za izobraževanje odraslih iz Slovenije, da so lahko sodelovali tako v projektih individualne mobilnosti kot tudi v projektih strateških partnerstev.

---

3 | Vir: <http://statistike.cmepius.si/>.

Mednarodni projekti omogočajo, da spoznamo tuje prakse, jih primerjamo s svojimi, pri čemer imamo možnost razmisleka o prilagoditvi ali vpeljavi nove prakse na svoje področje. Vse to pa je možno le s predhodnim razmislekom o svojem načinu dela in širokim vpogledom v nacionalni sistem izobraževanja in s tem zavedanjem možnosti, ki jih ponuja.

Kako je zasnovan način izobraževanja v določeni državi, v veliki meri izhaja iz razvoja področja skozi zgodovino. V vsaki državi je sistem takšen, kot je, zaradi razmer, ki so bile značilne za določen čas v določenem obdobju. Pomembno je, da izhajamo tudi iz narave populacije in potreb, ki so zaznane v okolju. En način izobraževanja je morda najboljši za določeno populacijo, za drugo pa povsem neprimeren. Na tej predpostavki temeljijo tudi aktivnosti, ki jih v okviru programa Erasmus+ lahko izvajajo organizacije, ki so aktivne na področju izobraževanja odraslih. Že ob prijavi se organizacije srečajo z vprašanjem o strateški umestitvi projekta v samo delovanje organizacije. Vsaka organizacija mora namreč prepričljivo podati informacije o svojem evropskem razvojnem načrtu ali rezultat izvedene analize potreb. Razmisliti mora torej o svojih potrebah in potrebah nacionalnega sistema izobraževanja, o tem, kje v tujini bo pridobila nova znanja, zakaj prav tam in katere aktivnosti bi bile najprimernejše. Nujen pa je tudi razmislek o tem, kako bo novopridobljena znanja vpela v svoje nadaljnje delo in širše v sistem izobraževanja. Izkušnje kažejo, da se razmislek o delu organizacije in umestitev svojega dela v širši evropski kontekst vedno izkažeta kot pozitivna, saj mnogi namreč spoznajo, da so na določenem področju svojega dela zelo dobri in da lahko svoje znanje tudi sami ponudijo drugim. To spodbujamo tudi na različnih delavnicah in seminarjih, ki jih organiziramo z namenom kakovostnejšega izvajanja projektov, boljšega prepoznavanja rezultatov in učinkov projekta in s čim širšo diseminacijo.

Sodelovanje v programu Erasmus+ nam omogoča, da učimo in se učimo. Na CMEPIUS-u spremljamo potek mednarodnih projektnih aktivnosti naših prijaviteljev in na podlagi analiz vprašalnikov, ki jih udeleženci izpolnijo ob koncu njihove mobilnosti, ugotavljamo, da so udeleženci v veliki meri izkušnjo mednarodnega udejstvovanja ocenili kot izredno pozitivno. Prek 80 odstotkov jih je mnenja, da so v tujini spoznali dobre prakse, pridobili praktične spretnosti, ki so pomembne za njihovo trenutno delo in strokovni razvoj, okrepili in razširili svojo strokovno mrežo, imeli možnost deliti svoje znanje, okrepili sodelovanje s partnerskimi institucijami, izboljšali svoje organizacijske in vodstvene spretnosti idr. Prav tako so mnenja, da so z mednarodnim sodelovanjem izboljšali svoje znanje tujih jezikov in razširili svoje kulturne kompetence, hkrati pa tudi svoje kompetence za uporabo orodij informacijske in komunikacijske tehnologije. Po mobilnostih ali zaključenem sodelovanju udeleženci poročajo tudi o povečani motivaciji za delo ter osvežitvi znanja s svojega strokovnega področja.

V preteklih dveh letih smo za izobraževalce odraslih izvedli tudi tri delavnice, s katerimi želimo pripomoči k strokovnemu razvoju izobraževalnega osebja oziroma internacionalizaciji doma. Delavnice so bile osredotočene na področje preverjanja, potrjevanja in dokumentiranja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja odraslih s pomočjo evropskega orodja ECVET, ki omogoča, da je na takšen način dokumentirano in ovrednoteno znanje prepoznano enako doma kot v tujini.

»Ko govorimo o medkulturnih kompetencah, običajno najprej pomislimo na sporazumevanje v tujem jeziku in poznavanje drugih kultur, vendar pa te obsegajo mnogo več. Prav mednarodni projekti so odlična priložnost za njihovo krepitev, saj obsegajo komunikacijo, sodelovanje, druženje, prilagajanje in razumevanje drugačnosti. Za organizacijo sodelovanje v projektih programa Erasmus+ predstavlja konstanten razvoj, krepitev obstoječe dejavnosti in bogatitev področij z vpeljavo novih metod in uporabo novih znanj. Pozitivni učinki vpetosti v mednarodne aktivnosti se kažejo tudi pri delu zaposlenih, njihovem osebnem razvoju ter boljšem razumevanju udeležencev, njihovih potreb in omejitev. Tako organizacija kot zaposleni smo bolj strpni, razumevajoči, odprti za drugačnost in pripravljeni na spremembe, kar pa je za uspešno delovanje ključnega pomena.«

Mihaela Orozel,
Andragoški zavod Ljudska univerza Velenje

Evropsko združenje za izobraževanje odraslih je leto 2017 razglasilo za leto izobraževanja odraslih v Evropi. S tem korakom želijo v združenju poudariti pomembnost in koristi izobraževanja odraslih. Z namenom dviga kakovosti na področju izobraževanja odraslih pa se je oblikovalo tudi spletno mesto, elektronska platforma za izobraževanje odraslih – EPALE, ki izobraževalcem odraslih omogoča, da spremljajo, kaj se na njihovem področju dogaja tako doma kot po Evropi. Na CMEPIUS-u v želji, da bi mednarodno povezovanje in izkustvo medkulturnega delovnega okolja omogočili tudi slovenskim organizacijam, izvajamo tudi podporne aktivnosti in delavnice za še kakovostnejše delo izobraževalcev.

Mednarodno sodelovanje je vsekakor odlična priložnost za izboljšanje medkulturnih kompetenc tako izobraževalcev odraslih kot tudi internacionalizacije organizacij. Hkrati pa vedno spodbudi pozitiven razmislek in zavedanje tako o potrebah kot tudi o dobrih praksah, ki jih organizacije že izvajajo.

Mednarodno izobraževanje nadgrajuje naše znanje. Pelje nas v svet in da nov zalet!

Razvijamo za vas

Na naših spletnih straneh smo vzpostavili novo podstran Razvijamo za vas, namenjeno vsebinam na temo medkulturnih kompetenc, profesionalnega razvoja pedagoškega kadra in vodstvenih delavcev ter kakovosti, ki smo jih razdelili po posameznih nivojih izobraževanja. Na njej najdete kratke opise izvedenih delavnic, o katerih pišemo v Novičniku, pripadajoče gradivo in objavljene strokovne članke ter rezultate različnih mednarodnih delovnih skupin, v katere smo vključeni. Vabimo vas k ogledu in rednemu spremljanju naših aktivnosti!

www.cmepius.si/razvijamo-za-vas

Napovedujemo

15. 11. 2017

Valorizacijska konferenca, Grand hotel Union

CMEPIUS bo tematiki pomena medkulturnosti in razvijanju medkulturnih kompetenc namenil pozornost tudi v jesenskem času. Glavna letna t. i. valorizacijska konferenca, ki se bo 15. 11. 2017 odvijala v Ljubljani, bo doprinesla svoj prispevek k našim skupnim letnim prizadevanjem in aktivnostim, s katerimi na različne načine ozaveščamo naše uporabnike, nosilce mednarodnih projektov, o tem, kako pomembno je mednarodno sodelovanje pri krepitvi medkulturnih kompetenc, strpnosti in odprtosti. Na konferenci bomo skušali na čim bolj neposreden in obenem praktičen način ozavestiti on obenem tudi opolnomočiti udeležence za njihovo prihodnje zavestno delovanje v mednarodnih projektih, ki iz leta v leto presegajo tradicionalne, poznane meje in okvirje. Kot posebna motivacijska govornica pa se nam bo v uvodnem delu pridružila tudi novinarka in Erasmus+ ambasadorica Karmen W. Švegl.

Poleg naše glavne konference bomo nadaljevali z izvajanjem tudi manjših, praktičnih delavnic, namenjenih predvsem strokovnem osebju na vseh ravneh izobraževanja, krepitvi njihovih kompetenc, kamor sodijo tudi medkulturne.

Program in prijavo lahko najdete na naših spletnih straneh www.cmepius.si.

Lepo vabljeni k udeležbi!

6. 12. 2017

Podelitev nacionalnih nagrad jabolka kakovosti, Grand hotel Union

V sredo, 6. 12. 2017, bomo v Grand hotelu Union ponovno podelili že tradicionalne nacionalne nagrade jabolka kakovosti, s katerimi vsako leto nagradimo najboljše projekte v okviru programov Erasmus+, eTwinning in Norveški finančni mehanizem. Nagrade bo najboljšim izročila ministrica za izobraževanje, znanost in šport, dr. Maja Makovec Brenčič, slovesnost pa bo popestril tudi bogat kulturni program. Veseli bomo vaše udeležbe!

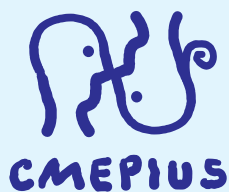
13. 12. 2017

Nacionalna konferenca eTwinning KONFeT, Radisson Blu Plaza Hotel Ljubljana

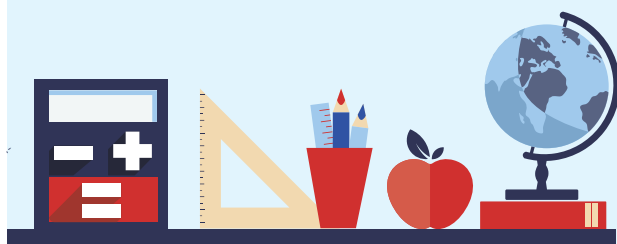
Letošnja nacionalna konferenca eTwinning KONFeT, ki se bo odvila 13. decembra v Ljubljani, se bo tokrat osredotočala na spodbujanje kakovosti evropskih šolskih in predšolskih projektov ter projektnega načrtovanja v programih eTwinning in Erasmus+. Pri tem bo posebna pozornost namenjena podpori šolskih partnerstev in projektov mobilnosti osebja Erasmus+ (KA1 in KA2) s pomočjo portala eTwinning. Dogodek je namenjen vzgojiteljem predšolskih otrok ter učiteljem, ki poučujejo v prvi in drugi triadi osnovnih šol, začetnikom v eTwinningu ter etwinnerjem, ki želijo nadgraditi poznavanje projektnega menedžmenta, ter novincem v programu Erasmus+ (projekti mobilnosti KA1, šolska partnerstva KA2).

Prijave bodo odprte v oktobru 2017.

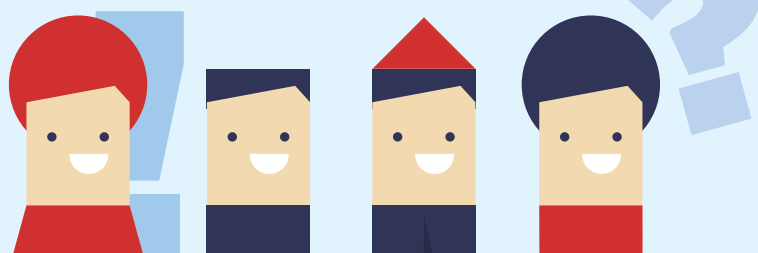

Splet: www.cmepius.si
FB: www.facebook.com/Cmepius
E+: www.erasmusplus.si

Vaše mnenje nam veliko pomeni,

zato bomo veseli vaših odzivov, predlogov
in pripomb na Novičnik, ki nam jih lahko
posredujete na elektronski naslov:
newsletter@cmepius.si.

Kolofon

Založnik: CMEPIUS, Center RS za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja

Odgovorna urednica: Urša Bajželj

Lektorica: Petra Tomše S. P., P-LINGO izobraževanje, lektoriranje

Oblikovanje: Simetrija d.o.o.

Tisk: Tiskarna Radovljica

Naklada: 2000 izvodov

Naslov uredništva: CMEPIUS, Ob železnici 30a, 1000 Ljubljana

e-naslov: newsletter@cmepius.si

ISSN: ISSN 2385-8664

Ta publikacija je natisnjena s pomočjo sredstev Evropske skupnosti. Vsebinska te publikacije ne izraža stališč Evropske skupnosti in je v ničemer ne zavezuje.